Текст: **Камелия Илиева** | Снимки: Архив на **„Роден глас“**

Скъпи читатели,

сигурна съм, че много от Вас вече са се досетили, прелиствайки страниците на последния миналогодишен брой, че през 2017 Вашето списание чества 45-ия си юбилей. Подобна възраст е достатъчно сериозна в човешкия живот, а когато става дума за медия, тя вече е достойна за уважение. На най-наблюдателните дължа едно обяснение – при отбелязване на летоброенето на списанието, през 2010 е допусната съществена грешка и е записана отново същата година (XXXVII), както и през 2009, след което всички следващи продължават с 1 година назад. За съжаление, аз самата го забелязах чак в края на 2016 и дълго търсих, докато открия къде е проблемът. На корицата на първия за 2017 брой на „Роден глас“ трябваше логично да пише година 45-та, обаче от Братислава пристигна оригиналният първи брой на нашата медия и... всичко се оказа съвсем иначе! Подробностите ще разберете, ако четете по-нататък.

Историята на нашата медия минава през периоди на възход, затишие или безразличие, но въпреки това тя оцелява. В опита си да систематизирам тази история, започнах щателно да проучвам съхранения архив и стигнах до извода, че твърде малко знаем за началото, поставено в словашката столица. Свързах се с една от основателките на някогашния вестник „Роден глас“, която, по моя молба, обиколи българите в Братислава с апостолска мисия. С нейна помощ вече запълваме липсващите парчета от пъзела – дали ще успеем да го направим напълно – времето ще покаже. С уважение към един от редакторите и същевременно с благодарност за съхранените знания, в този брой поместваме материал на Йордан Балуров, озаглавен „Родилни болки“, който открехва завесата на миналото на „Роден глас“.

Какво още можете да прочетете в първия юбилеен брой: как българите в Прага почетоха Националния ни празник, организиран от няколко родни сдружения; кое ни събираше в студените зимни вечери в Българския дом; какво повелява традицията на празника Благовещение и как бе избран царят на виното на 15-ото юбилейно издание на Трифон Зарезан, организиран от сдружение „Заедно“?

Подробна информация за богатите фондове на Славянската библиотека, среща с талантливия наш сънародник Марио Николов, изложбата „Българските чехи“ и нейното официално откриване в Народната библиотека, участие на български стихове в Антология на славянската поезия – всичко това търсете в рубриката „Талант и творчество“.

През 2017 отбелязваме една значима календарна символика, може би случайна като хронологическо съвпадение, но знаменателна като смислова и генетична значимост – каква точно, обяснява проф. А. Пантев в статията си „Когато до кръста и меча бе положена книга“. Не пропускайте и срещата с писателката Ивелина Никова и нейната „Алтъна“.

Приятно четене!

Камелия Илиева, главен редактор

45 години

О, ШИПКА

Три деня младите дружини
как пронда бранят. Горските долини
тревожно повтарят на бой ревът.
Прилъгъл ужасно! Дванайсетий път
гъсти орли лазят по урвата диво
и тела и стелят, и кръв я залива.
Бури подир бури! Рояк след рояк!
Свирепи безумний сочи кърка пак
и вика: „Тъчете! Тамо са ранте!“
И ордите тръгват с викове сърдити,
и „Аллах!“ гръмовно въздуха разпра.
Вдръзъ отговор с други вик: Ура! —
и с кои дъжд куршуми, камъни и дървье;
дружините наши, опасяхми с кърми,
пушкат и отбелъхват без сигнал, без ред,
всякой гледа само да бъде напред
и гърди геройски на смърт да изложи,
и един враг повеч мъртъв да положи.
Пушкалата екнат. Турците ревят,
насипи валятат и падат, и мрат; —
идат като тигри, бягат като овци
и пак се завръщат; българи, орлови
кат дъвове тичат по страшний редут,
не спящи ни жега, ни жажда, ни труд.
Шумеят и отекат, отворят с лют.
Три дни вече се бият, но помощ не иде,
отникъде взорът надежда не види
и братовите орли по хвирчат към тях.
Нищо. Те ще паднат, но честно, без страх —
кат онъзи спартанци под стената на Керкса,
Таласите идат; всичките нашрек са!
Последният наръм вече е настал.
Тогава Столетов, наший генерал,
ревна гръмовно: „Младци опъчвници,
винчайте България с лаврови вощи!
На нашата сила царят повери
прохода, войната и себе дори!“
При тез думи святи дружините горди
очакват геройски душманските годи,
бесни и шумящи! О, геройски чоп!
Вдъните намрат канари тогъ,
патроните лиснат, но волите трают,
докат се прекръвна — гъдите остат
и сладката радост до крак да измрат
пред цяла вселена, на тоз славен ръг,
с една смърт юнашка и с една победа.
„България цяла сега наш гледа,
тоя ръг висок е: тя ще ни съдре,
ако би бегали: да мрем по-добре!
Нема вече гръмъе! Нема хекотоба!
Всяко дърво меч е, всеки камък — бомба,
всяко пещо — удар, всяка душа — плам.
Камъни и дървье изчезнаха там.
„Грабайте телата!“ — никой си изкрвяка,
и турските мъртви задъхнаха задчиста,
кат демони черни над черний рояк,
катурят, струпляят като жини пак!
И турците трьпнат, друг път не видели
водно да се бият жини и умрели,
и въздуха целят със демонски вик.
Боят се обръща на смърт и на цик

Вуйк Столетов е Орловото гнездо на легендарната Стара планина. Тук българските опълченци и руските богатири с безпримерен героизъм отвоюваха свободата на България. Кто символ на тази епопея се извисява 31 метровия паметник на Свободата.

РОДЕН ГЛАС

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН НА БЪЛГАРСКИТЕ КУЛТУРНИ КЛУБОВЕ В ЧЕХОСЛОВАКИЯ

МАРТ 1978 Г. БРОЙ 13

ВЪЗВАНИЕТО

На 12 (24) априя 1877 година в град Кишинев е прочетен Манифестът на руския император Александър II, с който обявява война на Турция. Още в същия ден членовете на Българския централен комитет в Букурещ отпечатват и разпространяват «Възвание към българския народ», което гласи:

крия нашия глас и почнаха онез мечути и неопредели свирепости, които развилнуваха цял свят. Нашите селбяка изгорени, майки, мъжи, деца бяхъ обезчестени и най-немилостиво изклани; свещениците ни разпъваха на кръст; божиите храмове ще една надежда, която ни крепеше. Тази надежда, която нито за минутя не ни остави, беше православната и великата Русия.

Братя!

Ние не сме чакали напразно нейната могъщества помощ, защото след година, тя идя да ноза отчет за кръвта на нашите мъченици. Но скоро победоносните руски знамена ще се развеят в нашето Оте-

Родилни болки

Йордан Балуров

Често пъти ме питат читателите за историята на нашия бюлетин „Роден глас“, който излиза в Прага. Колкото и да искам да съм по-сбит в приказките си, не мога да не спомена как се е родил този наш „Роден глас“.

Първо, „Роден глас“ се роди в Братислава сред тамошните българи. Той започва да излиза като вестник два пъти в месеца и се печататше в гр. Прешов, Източна Словакия, където имаше печатница с азбука и е било по-евтино. Този вестник, с всичките му недостатъци, стигаше и до нас в Прага от 1972 чак до 1984 г., когато беше пренесен в Прага. Тук, от с.г., започна да излиза под формата на списание, което продължи да носи своето име „Роден глас“. Главен редактор на списанието стана Ангел Андреевски, който дойде при нас от редакцията на „Отечествен фронт“, София.

През 1987 г. А. Андреевски се завърна в България и за гл. редактор бе назначен Димитър Великов. Както А. Андреевски, така и Д. Великов получаваха заплати и хонорари за своите публикации. През 1989 г. между главния редактор и Съвета на председателите на БКПО в Чехословакия се стига до конфликт по въпроса за правомощията на редакцията и историческата истина на публикуваните материали в списанието, отнасящи се до участието на българите в Словашкото народно въстание и рецензии, писани за издания на същата тема. Тези спорове предизвикват това, че Д. Великов си подава оставката...

Съветът на председателите на организацията натоварва кореспондентите на софийските вестници, делегирани в Прага, да продължат издаването на „Роден глас“. Така в края на 1989 и в началото на 1990 г. излиза един брой под тяхната редакция, а той е и последният. По този начин пражката колония, а това значи и цялата колония в Чехословакия остава

без печатен орган. Едва в началото на 1991 г. реших да се опитам да възобновя тези традиции. Предложих на Управителния съвет своя концепция за характера на един бъдещ бюлетин и ми бе предложено да направя първия вариант на този бюлетин. Моите представи бяха скромни: бюлетинът да няма външен блясък, а да е съдържателен. Да се списва на патриотична база. Да обединява хората. Да е злободневен и стане техен близък по форма и съдържание. Но и да е възпитателен. Да говори истината. Да е критичен, но не и злобен. Просто да бъде търсен от всекиго. Да не се страхува да посочи и собствените ни недостатъци като хора и ръководители...

Пробният бюлетин бе одобрен единодушно от Управителния съвет. Беше ми казано, че формата му е добра и икономична...

Тази история открих в брой 10-ти на „Роден глас“ от 1995 г. – освен дребните граматически грешки и повторения, които коригирах, съзнателно отстраних от текста някои събития, защото моята цел беше да издирвам факти за списанието, а не да създавам излишна конфронтация.

Имах честта да познавам г-н Балуров съвсем за кратко и то само визуално, не съм имала възможността да общувам с него. Но от всичко, което е написал и от разказите на хората, става ясно, че г-н Балуров е бил не само интелигентен човек, но и личност с будна съвест и много остър, критичен език. За съжаление, поради разногласия с Управителния съвет на Пражкия клуб, от юни 1991 г. до април 1995, г-н Балуров издава „Роден глас“ със собствени средства. Това обяснява и скромния външен вид на изданието, което прилича повече на бюлетин, отколкото на списание, но по никакъв начин не намалява стойността на усилията, вложени от г-н Балуров и факта, че благодарение на неговите усилия е съхранена нашата медия. Неговият „Роден глас“ се чете не само в Прага, но и във всички градове на Чехословакия, където има български културно-просветни клубове. И това е напълно обяснимо – текстовете са актуални, информацията е разнообразна и полезна. В края на 1995 г. г-н Балуров официално е назначен за главен редактор, а „Роден глас“ и до днес остава печатен орган на най-голямата и най-старата организация на българите в Чехия.

Интересно е да се проследи развитието на нашата медия през годините, защото, ако днес списанието ни грее от цветове, а изборът на хубави и качествени снимки се подразбира от само себе си, в началото на съществуването си „Роден глас“ е предлагал малко и, естествено, черно-бели фотографии, а цветни са били само кориците и то не винаги. Ясно е, че подобен факт е свързан, както с финансовите средства, така и с нивото на развитие на техниката. В духа на времето са и подбираните снимки за тези корици – неизменно на тях присъстват комунистически вождове и това е не само нормално за ония времена, но и даже задължително. Редом с тях обаче е и ликът на Левски, изгледи от красиви кътчета на българската природа, образи на момичета в народни носии – впрочем настоящият ретро брой дава известна представа за визията на първите издания.

През последните години вече сте свикнали, скъпи читатели, да виждате на кориците запечатани мигове от живота на нашата организация, а често и картини на талантливи наши сънародници. От позицията на времето обаче остава непроменена рубриката „Из живота на АБС“ или преди това – на БКПО – няма и как

45 let časopisu „Roden glas“

Porodní bolesti Jordan Balurov

Často se mě čtenáři ptají na historii našeho časopisu „Roden glas“, který vychází v Praze. Jakkoliv chci být co nejstručnější, nemohu se nezmínit, jak se rodil tento náš „Roden glas“.

Zaprvé, „Roden glas“ se zrodil v Bratislavě mezi tamními Bulhary. Začal vycházet jako noviny dvakrát do měsíce a tiskl se ve městě Prešov na východním Slovensku, kde měli tiskárnu s azbukou, a tisk tam byl levnější. Tyto noviny, s veškerými jejich nedostatky, se distribuovaly i k nám do Prahy, a to v letech 1972 až 1984, následně sem byly přestěhovány. Od roku 1984 zde začaly vycházet jako časopis, který si ponechal původní jméno „Roden glas“. Hlavním redaktorem časopisu se stal Angel Andreevski, který k nám přišel z redakce novin „Otečestven front“ ze Sofie.

Tento příběh jsem objevila v 10. čísle časopisu „Roden glas“ z r. 1995. Historie našeho média prochází obdobími vzestupu, útlumu i lhostejnosti – i přesto časopis žije dál. Ve snaze zdokumentovat tuto historii jsem začala pečlivě studovat dochovaný archiv a došla jsem k závěru, že toho velmi málo víme právě o počátcích v Bratislavě. Spojila jsem se tedy s jednou ze zakladatelek tehdejších novin „Roden glas“, která v současnosti obchází Bulhary v Bratislavě s apoštolskou misí vyhledat archivní čísla. Zdali se nám podaří doplnit chybějící kousky skládačky nevím, to ukáže čas, ale uděláme pro to všechno potřebné, dokud stále ještě není pozdě. Jakými peripetiemi procházeli tvůrci časopisu „Roden glas“ nám bude vyprávět paní Emilie Hrušíková z Bratislavy. Rozhovor očekávejte v příštím čísle! ◆

да бъде иначе, защото от създаването си и досега „Роден глас“ изпълнява мисията да бъде печатен орган на нашето сдружение.

Кой написва за пръв път историята на нашето списание – дали тя тръгва от поместената по-горе статия на г-н Балуров, или от друг източник – не знам. Малко преди редакционното приключване на броя обаче, стана ясно, че летописът е неточен и трябва да се преработи – от Братислава, благодарение на г-жа Емилия Хрушикова, пристигна първият брой на „Роден глас“, издаден през юни 1971 г., т.е. нашето списание вече е навършило 45 години! Тази библиографска рядкост е притежание на г-жа Лора Добруцка, съхранила го за бъдещите поколения. Сега, през 2017 г., имаме уникалната възможност да видим как е изглеждал и какви цели си е поставял вестник „Роден глас“ в ония години. В уводната статия на този исторически първи брой, озаглавена „Нашите цели и задачи“, четем: „Българският народ, макар и малък, има свои синове почти по всички краища на света (…). Разпръснати сме по всички кътища на хубавата Чехословакия и се чувстваме като между свои. Въпреки това, всеки от нас е чувствал и чувства нуждата да се срещне със сънародниците си и на свой, роден език, да разменя мнения, да споделя радости и скърби.

Тази естествена нужда (…) е една от причините за създаването на разни наши сдружения и организации“.

Трудно ми е да опиша вълнението, което изпитах, разглеждайки тези пожълтели страници – едно е ясно – успяхме да постигнем нещо значимо, защото личностите идват и си отиват, но историята трябва да се съхрани! Знам, че е невъзможно да се открият всички, сътрудничили на нашето списание, вложили своя труд и талант в неговото развитие, но искрено вярвам, че ще се намерят и други, желаещи да споделят наблюденията си, спомените си за „Роден глас“, а ние с удоволствие ще ги публикуваме на страниците му.

Как е поставено началото на нашата медия и през какви перипетии минават нейните създатели ще ни разкаже г-жа Емилия Хрушикова – очаквайте в следващия брой! ◆

Нашенски празници стоплиха мразовитите вечери

Със сигурност, на всички се е сторило, че тази година януарските дни бяха прекалено кратки, тъмнината още по-потискаща, а студът ни беше стегнал здраво в юмрука си и като че ли не искаше да си отиде.

Разнообразие и много топлина донесоха петъчните срещи на сънародници (и не само) в Дневния клуб на Българския дом, където, по инициатива на инж. Христо Христов, бяха отпразнувани отминалите големи християнски празници. На 20.01. почетохме всички, имали именни дни през януари, а те – ако се вгледа човек в календара – са почти всеки ден, което никак не е чудно – нашите прадеди празнували през зимата, когато няма работа на полето. В миналото българският народ почита много повече деня на името, отколкото на раждането. Всъщност до днешни дни се е съхранила най-вече традицията на празнуването на мъжките имена, защото те са продължителите на рода.

В Българския дом настроението е приятелско и весело

Теглене на томболата – за всекиго по нещо

Началото на февруари пък започва с един празник, водещ началото си от големите пролетни Дионисиеви тържества, които траките необуздано празнували. Много от съхранените обреди и обичаи са идентични с играните някога мистерии в чест на Дионисий – богът на плодородието, веселието и виното – дали ще изберете да го почетете на 1-ви, или на 14-ти февруари, Трифон Зарезан е любим народен празник.

На 10 февруари Българският културно-просветен клуб в Прага събра своите членове, за да се видят, поговорят и повеселят заедно. „Св. Трифон се приема за покровител на лозари, кръчмари и градинари, за да не ядат насекоми растенията“... – с подробна информация се беше подготвил инж. Хр. Христов, който прочете и свои стихове, написани специално по повода. Неговият брат, Йордан Христов, пък не пропусна да спомене поименно всички български градинари, оставили спомен не само сред нашата общност, но и сред чешкото общество. За съжаление, както самият той се изрази: „Аз затворих вратата на българското градинарство в Прага“, т.е. тези времена са отдавна в миналото.

Последва весела томбола, подготвена от Николай Балчев, зам.-председател на Пражкия клуб, а за традиционната трапеза се бе погрижил Сашо Александров. ◆